

СТАНОВИЩЕ

Относно: научните трудове и учебната дейност на преподавател д-р Димитър Радев Маринов, представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” в професионално направление 2.1. Филология (Български език. Ономастика и езикова археология), обявен в ДВ, бр. 95 от 16.11.2018 г., за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”.

Разработил: проф. д-р Галина Николова Шамонина, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”, член на Научното жури съгласно Заповед на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 33 от 16.01.2019 г.

Настоящото становище е изготвено въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър” (ДВ, бр. 95 от 16.11.2018 г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на Департамент „Чуждоезиково обучение”. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”.

Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: преп. д-р Димитър Радев Маринов от Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”.

Според представените документи кандидатът има над 30 публикации, които го представят като активен и задълбочен изследовател. Предмет на рецензиране са посочените за участие в настоящия конкурс общо 18 публикации, от които 3 са монографии /една самостоятелна и две в съавторство/, три студии, шест статии, 5 доклада и едно учебно пособие. Представените трудове съответстват на проблематиката на конкурса и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. Освен като

автор, д-р Д. Маринов е представен като редактор, рецензент и участник в международни проекти.

2. Данни за кандидата

От запознаването с биографията на д-р Димитър Радев Маринов става ясно, че той е завършил висшето си образование в Шуменския университет „Еп. Константин Преславски“ през 1997 г., специалност „Българска филология“. През 2009 г. е зачислен в свободна докторантура в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към БАН и защитава докторска дисертация на тема „Ономастика на българските селищата в северната част на Молдовския Буджак“ през 2013 г.

През периода 2005 г. – 2009 г. е делегиран представител на МОН на Република България сред българската общност в 4 административни района на Република Молдова като учител методист по български език и литература. След завръщането си в България работи като учител по български език в сферата на средното образование.

От 2014 г. е хоноруван преподавател по български език във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“, а от 2015 г., след издържан конкурс, е редовен преподавател по същата учебна дисциплина.

Биографията на д-р Д. Маринов представя един изследовател и преподавател, който непрекъснато усъвършенства своята професионална дейност. Свидетелство за това са участията му в многобройни квалификационни курсове и семинари.

3. Обща характеристика на научната продукция на кандидата

В обявения конкурс за академична длъжност „доцент“ д-р Димитър Маринов кандидатства с трудове, които са изцяло в основните проблемни области, върху които е фокусирана научно-изследователската и преподавателска дейност на кандидата - български език, ономастика и езикова археология.

Безспорни са приносите на д-р Д. Маринов във всяка една от тези области. С ономастиката като дял от българското езикознание д-р Димитър

Маринов никога не е прекъсвал връзката си в тематичен план. В монографията (в съавторство) „Симеон Атанасов – първопроходецът в ономастичното пространство на Добруджа и още нещо“ (Велико Търново, 2017) той представя своя основен „ономастичен персонаж“ - български държавник, един от тези, които Симеон Радев нарече „Строители на съвременна България“. Става въпрос за опълченеца ломчанин Димитър Ралчов, който извършва втората след Христо Милев българизация на селищноименната система в тогава немалката Варненска област. Ойконимите са подменени с нови български имена, ангажирани към българската история и българския бит, култура, персонажи. Като пример д-р Д. Маринов дава селищните имена във Варненския регион: *Аспарух, Батовец, Ветрен, Зорница, Казаци, Кипра, Обител, Писанец, Просеник, Тригорци, Ямица* и др.

Авторът убедително доказва, че в този план Варненска област е по същество втората в Царство България, която подменя натрапената османотурска ойконимия с българска. Казано иначе, става „най-български звучаща“ в системата на българските селищни имена. Тук е мястото да спомена, че д-р Димитър Маринов всъщност е вторият дипломиран и в момента единствен академичен ономаст във Варненското краище. Много от съществуващите разработки, по същество - параономастика, са дело на ентусиасти, но неспециалисти.

За да завърши варненската тема, трябва да се спра на още един важен момент, който кандидатът изследва в хабилитационния си труд. Определено авторитетна и аргументирана е позицията му на изследовател, който разчете според солидните си ономастични познания името *Черноризец Храбър*. Авторът подчертава, че енигмата е в името *Храбър*, което в българския език от IX и X в. звучи като „славянско“, но носено от българин (булгар). Следователно, не става въпрос за двойно домашно славянско име и християнско второ име на лицето, в случая - неизвестно, и явно в онова време – незадължително за черноризец (монах калугер). Д-р Д. Маринов „чете“ името според задължителната ликвидна метатеза от българска основа, валидна и за българския тип език на аварите, част от които Крум приобщава към българите. Безспорно става въпрос за епоним по име на българско или аварско племе **харбар*, което старобългарският език единствено може да произнесе като *храбър*. В случая

омонимия с бълг. *храбър*. Булгарската етнонимна основа се пази при печенезите *харбой*. Тази трактовка в монографията на д-р Д. Маринов *Nomen et aenigma : Име и загадка. Принос към езиковата археология и ономастичната просопография*. (Велико Търново – Варна, 2019) е една от многото авторски тези, чието изследване е безспорен принос към ономастиката.

Авторът по нов начин развива и обогатява идеята за просопографско-ономастично четене на имената на известни българи (в статиите: *Черноризец Храбър, Паусий Хилендарски, Христофор Жефарович, Петър Берон, Петър Динеков, Петър Дънов, Райна Футекова (Княгиня), Симеон Радев и др.*). Ново в изследването е и представянето на световни имена като: *Пикасо, Едгар По, Путин, Ричард Никсън, Янош Хуниади, Скендер бег, Шандор Петьофи, Уилям Шекспир и др.*

От ономаста до езиковия археолог разстоянието в научен план само на пръв поглед е „една крачка“. Всъщност, то е много по-голямо. Адмираiram способността на д-р Д.Маринов като системен и модерен изследовател да преодолее това разстояние. В монографията *„Разселването на българите. Проучване на имената пилигрими в българската ойконимия“* (Велико Търново, 2014), се прави поредното откритие на българската ономастика, но като резултат на езиковоархеологическото четене. Д-р Д.Маринов доказва, че много имена на български селища не са резултат на местно ономастично творчество, а са били донесени от някакви изселнически кервани (бежански, гурбетчийски и др.), при която практика преселниците носят името на метрополията в готов вид. Те често донасят и имената на православния храм (еклезиионим). Изследването съдържа множество примери за селищни имена пилигрими.

Бих искала да обобщя, че цялостното научно творчество на д-р Д. Маринов оставя впечатлението, че той е един от най-изявените и познати български ономасти. В подкрепа на мнението си ще посоча, че досегашните цитирания на трудовете му след защита на докторска степен са внушителна бройка -25.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Д-р Димитър Маринов има 20 години педагогически стаж. Имам лични впечатления от преподавателската дейност на д-р Д.Маринов и ще подчертая,

че той се ползва с уважение в академичната колегия, а сред студентите има авторитет на компетентен, отзивчив, креативен и всеотдаен преподавател.

Автор е на електронното учебно помагало по български език като чужд: „Българският глагол“, базирано на нова концепция за дистанционно обучение по български език като чужд - с използване на съвременни информационни и комуникационни технологии, осигуряващи интерактивни ресурси за самостоятелна работа на студентите и разнообразни възможности за подобряване на лингвистичната им компетентност и информираност. Работата на студентите по това учебно пособие дава чудесни резултати, които отчитам в това становище.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

В Становището ми до тук мога да направя 4 важни извода за научно-приложните приноси на кандидата:

1) Д-р Д. Маринов е автор на едни от най-важните ономастични страници в изследването на Българската Бесарабия. От нейните 6 района единият е напълно проучен от него.

2) Д-р Д. Маринов участва в разкриването на началото на българската ономастична наука и практика в разделите „Ойконимия“ и „Пуризъм“ чрез представената по-горе книга „Симеон Атанасов – първопроходецът в ономастичното пространство на Добруджа и още нещо“.

3) В историята на българската ономастика като езиков археолог д-р Д. Маринов разкрива и „осветлява“ голяма част от селищните имена пилигрими в българската езикова територия.

4) Д-р Д. Маринов има принос и към варненската част от българската ономастична и езиковоархеологическа наука, проявени в упоменатата по-горе негова книга „*Nomen et aenigma : име и загадка. Принос към езиковата археология и ономастичната просопография*».

Посочените от кандидата приноси отразяват действително постигнати резултати в научните му трудове, които премам.

6. Бележки и препоръки

Проведените от кандидата изследвания, съдържащите се в тях анализи и обобщения ме убеждават с високото си научно равнище, точността и пълнотата на резултатите, широката литературна осведоменост по проучваните проблеми, че научните и приложни приноси на д-р Д. Маринов са несъмнени.

Препоръчвам на д-р Димитър Маринов да завърши цялостното проучване, свързано с окончателното просопографското описание на заслужилия държавник Д. Ралчов.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Д-р Д. Маринов е несъмнено добре подготвен учен, необходим на нашия университет и на неговия Департамент „Чуждоезиково обучение”.

След запознаване с представените за участие в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчвам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър” да избере д-р Димитър Радев Маринов да заеме академичната длъжност „доцент” в професионално направление 2.1. Филология (Български език. Ономастика и езикова археология).

20.03. 2019 г.

Изготвил становището: проф. д-р Галина Шамонина